

Dr. Josef Mařan, Praha:

VÝSLEDKY EXPEDICÍ ZOOLOGICKÉHO ODDĚLENÍ NÁRODNÍHO MUSEA DO BULHARSKA.

DE MUSAEI NATIONALIS PRAGAE SECTIONIS ZOOLOGICAE IN BULGARIAM EXPEDITIONIBUS SCIENTIFICIS.

Tři velké sběratelské a studijní entomologické exkurse zoologického oddělení Národního Musea do Bulharska měly neobyčejně zdařilý výsledek.

Byla to v roce 1929 exkurse na Vitošu, Ril u, do údolí řeky Strumy (Kresnensko Defilé) a na pohoří Belasicu a Alibotuš v jižní Macedonii.

Druhá exkurse v roce 1932 věnována byla dalšímu sbírání a zoogeografickým studiím v údolí řeky Strumy a faunistickému výzkumu pohoří Pirin.

Třetí naše cesta v roce letošním měla za úkol sbírání hmyzí zvířeny a faunistická studia v oblasti Mussalského masivu, Vysokého Balkánu a na severních výběžcích pohoří Strandži ve východním Bulharsku. Expedice tato byla pak zakončena novou exkurzí do oblasti jižní Macedonie, kdež byla zvláště věnována pozornost výzkumu východní části pohoří Belasice.

Expedice tyto, podniknuté v rámci soustavného výzkumu evropské a mediterranní zvířeny, jímž se z podnětu docenta dra *Obenbergera* již řadu let zabývá zoologické oddělení Národního Musea, byly nám umožněny v minulých letech finanční podporou známého mecenáše a podporovatele kulturních snah našeho národa, pana velkopřemyslníka *Cyrila Bartoně Dobenína*, který ústavu našemu věnoval svou vzácnou přízeň a svým blahovolným darem umožnil nám rozšířiti naše studie i na odlehlé končiny Balkánského poloostrova. Letošní cesta umožněna byla finanční pomocí řady dalších příznivců našeho oddělení a podporou z Danešova fondu při České Akademii věd a umění.

Podniky naše setkaly se vždy s velkým porozuměním v oficielních vědeckých kruzích bulharských a byla jim i z míst nejvyšších věnována vzácná pozornost. Přispěly tak k opětovnému navázání přátelských styků s vědeckými kruhy bulharského národa a k pokračování v kulturní spolupráci obou slovanských národů, jež byla světovou válkou dočasně přerušena.

Několik desítek tisíců kusů čítající kořist hmyzu, kterou se nám podařilo na našich exkurzích nasbírat, obsahuje nejen množství rarit, které dosud byly počítány k největším vzácnostem, ale i řadu nových druhů a forem.

Tyto velice cenné materiály, uložené v entomologických sbírkách zoologického oddělení Národního Musea v Praze a označené na věčnou paměť vzácného příznivce oddělení našeho jako *Collectio Bartoň-Dobenín*, staly se podkladem k četným vědeckým pracem a jedním ze základních pilířů naší entomologické sbírky palearktické.

Z prací, jež vznikly ze studia našich balkánských sběrů, je to v prvé řadě obsáhlá studie docenta dra *Obenbergera*: »Catalogue raisonné de Buprestides de Bulgarie«, jehož prvé dvě části vyšly v »Bulletin des Institutions royales d'Histoire Naturelle« v Sofii v roce 1932 a 1933.

V obsáhlé této práci podává autor nejen úplný katalog systematiky a literatury bulharských krasců, nýbrž přičleňuje i úplný přehled dosavadních

znalostí biologie a oekologie jednotlivých druhů a obsáhlou studií zoogeografickou s přechytnými novými údaji o geografickém rozšíření citovaných druhů, takže práce tato stává se i důležitým vodítkem pro zoogeografický výzkum Balkánského poloostrova. Vedle toho popisuje autor v této významné práci i řadu nových, zajímavých druhů a forem. Je to na př. *Sphenoptera Bureši* Obenb. z Kresnenského Defilé, *Aconaeodera hellenica* Obenb., *levantina* Obenb. etc.

Dr. Leo Heyrovský ve své práci »Beitrag zur Kenntnis der bulgarischen Cerambyciden« (Mitteilungen aus den königlichen naturwissenschaftlichen Instituten in Sofia, Bd. IV. 1931, p. 78—86), vedle četných faunistických údajů popisuje i nový význačný druh rodu *Dorcadion*, který jsme našli ve vysokohorském pásmu pohoří Belasice, a který autor nazývá k počtě J. V. cara Borise III. *Dorcadion Borisi* Heyr.

Z kratších studií je to práce dra Knirsche: »Nový slepý Carabid z Macedonie«. (Sborník entom. odd. Nár. Musea 1930, p. 51—52). Dále práce p. kapitána Láblera: »Beitrag zur Histeridenfauna von Bulgarien« (Mitteilungen aus den königlichen naturwissenschaftlichen Instituten in Sofia, Bd. VI. 1933, p. 46—48). a moje studie o bulharských Carabidech: »Výsledky expedice entomologického oddělení Nár. Musea do Bulharska«. (Časopis Čsl. Spol. Entom. 1930, p. 116—118.) — »Beitrag zur Kenntnis der geographischen Verbreitung und Rassenbildung bei *Pterostichus rhilensis* Rottb.« (Entom. Nachrichtenblatt, Bd. VII. 1933, p. 73—75.) — »Noví palearktičtí Carabidi z entomologických sbírek Národního Musea v Praze«. (Čas. Čsl. Spol. Entom. 1933, p. 79—85.) — »Drei neue Carabiden aus Südbulgarien«. (Mitteilungen aus den königlichen naturwissenschaftlichen Instituten in Sofia.)

Další příspěvek k zoogeografii a systematice bulharských Carabidů podávám v této práci v latinském textu, kdež popisují iněkolik nových forem a jeden velmi význačný nový druh rodu *Tapinopterus*, který si dovoluji ku počtě vzácného příznivce a mecenáše zoologického oddělení Národního Musea v Praze, slovutného pána Cyrila Bartoně Dobenína nazvati *Tapinopterus Bartoňi* m. n.

1. *Cychrus semigranosus balcanicus* Hopfig. n. *belasicensis* m. nov.

Nationi rhilensis Roeschke similis sed certe distinctus, corporis forma magis adeo brevior, capite fortius densiusque punctato, pronoto lateribus ante basin multo minus elevatis, elytris brevioribus, striis elytrorum fortius irregulariusque punctatis. Penis lateribus ante apicem haud evidenter sinuatis.

Specimina nonnulla huius novae nationis in montibus Belasica (Bulgariae et Graeciae fines) sub lapidibus atque sub arboribus detritis legimus. — VII. 1933.

Obs. *Cychrus balcanicus rhilensis* Roeschke, habitat non solum in montibus Rila, ubi anno 1929 (prope Rilski Monastir) et anno 1933 (prope Čam-Kurija sub monte Mussalla) non nulla specimina invenimus, sed etiam in montibus Pirin (Šarlır-Vrch VII. 1932, specimina pauca). — Etiam in monte Vitoša (prope urbem Sofia) V. 1929 unicum specimen, ad hanc formam pertinens, captum.

2. *Carobus violaceus* n. *Bartoňi* Mařan.

Hanc formam pulcherrimam quam ex montibus Alibotuš in Actis Soc. Ent. Čechosloveniae 1930 p. 17. descripsi, etiam in monte Šarlır-Vrch (pars centralis montium Pirin) anno 1932. invenimus.

3. *Asaphidion cyanicorne* Pand.

Hanc adhuc solum ex Mediterranea occidentali cognitam speciem in Macedonia bulgarica VII. 1932 sub monte Šar l i r V r e h prope vicum Vlachi in ripa humosa torrentis, sub vegetalibus detritis inveni (Specimina tria) Unicum specimen etiam in planitia M a l e š; ad vicum Breznica cepi. —

4. *Asaphidion flavicorne* Solsky.

Speciem hanc adhuc ex Asia et Graecia solum cogitam in ripis fluminis Strumae atque fluminis Breznicae in Kresnensko Defilé saepius legimus (V. 1929, VII. 1932, VI. 1933).

5. *Bembidion* (subg. *Serrula* Net.)

Hanc pulchram speciem in ripis arenosis fluminis Strumae diversis locis a Petrič usque ad Gornja Djumaja saepius legimus (V. 1939, VII. 1932, VI. 1933). Specimina pauca, colore supra coeruleo a forma typica diversa uti aberationem novam **ab. cyaneomicans** m. nov. denomino.

6. *Bembidion* (subg. *Notaphocampa* Net.) *niloticum* ssp. *hamatum* Kol.

Specimen unicum huius africanae et asiaticae speciei in ripa fluminis »Carska Reka« (= Ropotamo prope Zeitinburun in Bulgaria orientali VI. 1933 cepi. — Alterum specimen in materialis non determinatis, a Dom. dr. F. Rambousek in Goek-Tepe anno 1908 collectis inveni. Haec duo specimina ad rassam asiaticam ssp. *hamatum* Kol. dictam pertinent et ab illis ex Asia centrali haud differunt.

7. *Bembidium* (*Danielia* Net.) *rhodopense* Apf.

Haec petrophila in peninsula Balcanica endemica species sat magnam distributionem geographicam demonstrat. In Bulgaria non solum in montibus Rhodopi et Rilae sed etiam in montibus Pirin et Kalofer ski Balcan, quibus omnibus locis specimina nonnulla in alpina subalpinaque zona in ripis torrentium sub lapillis saepius legerimus, incolit.

8. *Bembidion* (*Peryphus* s. str.) *grandipenne* Schaum.

In Kresnensko Defilé (VII. 1932 et VI. 1933) pauca specimina sub lapillis in ripa fluminis Breznicae et in ripa parvi torrentis prope stationem Pirin invenimus. Species haec ad hunc solum ex Graecia et Asia Minore nota est.

9. *Bembidion* (*Peryphus* s. str.) *hypocrita* ssp. *semibraccatum* Net.

Net. Wien. Entom. Zeitg. 1911, p. 192. — Specimen unicum huius ex montibus Tauri descriptae subspeciei in montibus Kalofer ski Balcan in ripa torrentis sub monte J u m r u k č a l (circa 1700 m.) inveni. —

Obs. Omnia specimina speciei *hypocrita* Dej. quae in Kresnensko Defilé saepius legimus ad rassam *illyricum* Net. pertinent.

10. *Bembidion* (*Peryphus* s. str.) *parnassium* Mill.

Perpauca specimina iisdem locis. ut *Bembidion grandipenne* Schaum. invenimus. Haec pulchra species adhuc solum ex Graecia et Asia minore nota est.

11. *Bembidion* (*Peryphus* s. str.) *ustulatum* var. *subcostatum* Motsch.

Unicum modo specimen huius varietatis, quae forma corporis, elytris fortius striatis, interstitiis elytrorum convexioribus coloeque obscuriore a forma typica differt, in montibus Belasica (Bulgariae et Graeciae fines) r. 1929 in zona superiore silvae (circa 1600 m) in ripa torrentis cepi.

12. Bembidion (Nepha Motsch.) Ménétriesi ssp. retipenne Müll.

Müll. Kol. Rund. 1918. VII. p. 102. — Nonnulla specimina in Montibus Pirin in ripa fluminis Krkicae prope vicum Vlachi (circa 800 m) sub lapillis VII. 1932. invenimus, quae omnia specimina sculptura elytrorum atque tibiis nigrescentibus bene distincta sunt.

13. Bembidion Ménétriesi ssp. rufimacula Müll.

Kol. Rund. VII. 1918. p. 103. — Hanc ex Asia minore et ex Libanon desciptam subspeciem in Kresnensko Defilé saepius legimus. Omnia specimina, quae in ripa parvi torrentis prope stationem Pirin et in ripa fluminis Breznicae cepimus ad atrianc rassam pertinent, elytris glabris, forma maculae praeapicalis et tibiis rufescentibus a forma praecedente, quem iisdem locis nunquam invenimus, semper evidenter discrepant. —

14. Bembidion (subg. Synechostictus Motsch.) atrovioleaceum (= stommoides Dej.)

In montibus Rila prope Rilski Monastir VI. 1929 et in Montibus Pirin prope Banderica VII. 1932. specimina pauca invenimus. Apfelbeck in opere suo Die Käferfauna der Balbanhalbinsel I. p. 101) de hac specie scripsit »Von der Balkanhalbinsel noch nicht nachgewiesen. Qua de ausa species haec pro peninsula Balcanica nova esse mihi videtur.

15. Trechus subnotatus ssp. asiaticus Jeannel.

Specimina parica huius a ceteris forma penis bene distinctae subspeciei sub foliis deciduis prope Zeitinburun (ad vicum Kiprija) in Bulgaria orientale invenimus. Jeannel in opere suo (Monographie des Trechini, L'Abeille XXXIII. 1927. p. 445) de distributione geografica huius subspeciei scripsit: »Aux environs de Constantinople cette race ne paraît se trouver que sur la rive asiatique du Bosphore.« —

16. Trechus cardioderus ssp. Golešnicensis Apf.

Subspecies haec ex planitia Golešnica descripta (Apfelbeck 1918. Ak. Wiss. Wien. Ak. Anz. n. 6; p. 2. — Jean. Mon. Trech. L'Abeille XXXIII. 1927. p. 456 et 457.) habitat etiam in montibus Pirin VII. 1933 specimina duo invenimus.

17. Cardioderus chloroticus Fisch. - Wald.

Speciem hanc raram, adhuc ex Sibiria, regione caspica et Russia meridionale notam in ripa arenaria lacus salini ad oppidum Burgas invenimus VI. 1933. (Specimina nonnulla). —

18. Pterostichus (subg. Haptoderus) vecors Tschitsch.

Species haec praeter eis, quae apud Tschitschérin (Horae Soc. Ent. Ross. XXX. 1897. p. 342) Apfelbeck (Käf. der Balk. I. p. 264) et Jedlička (Acta Soc. Ent. Čechosl. 1930 p.) aferuntur differentiis a Haptoderis, brevi Duft. et Bielzi Fuss. segmento ultimo apud ♂ longitudinaliter carinulato manifestissime discrepat. Habitat in silvis montanis usque ad summam arborum limitem. Sub lapidibus et foliis deciduis specimina nonnulla in montibus Kaloferški Balkan VI. 1933 invenimus.

19. Tapinopterus Bartoňi m. nov. sp.

Valde convexus, nitidus, piceoferrugineus, antennis, palpis pedibusque ferrugineis. Caput prothorace angustius, ovale, postice breviter constrictum, oculis parum prominulis, temporibus parum convexus, oculorum diametro transverso et longitudinali fere aequalibus. Antennis valde robustis, basi prothoracis

haud attingentibus. Prothorace latitudine parum longiore, subcordato, ante medium modice rotundato-dilatato, ante basin leviter constricto, lateribus, modice rotundatis, postice leviter sinuatis, basim versus subparallelis, basi truncata, apice angustiore, angulis, antiis haud productis, disco convexo, linea media antice et postice abbreviata, striola ante basim utrimque unica, profunda impressa, lateribus anguste marginatis et seta unica longe ante medium posita instructis. Elytris valde convexis, elongato ovatis, prothorace parum latioribus, lateribus rotundatis, striis haud profundis, minutissime punctatis, interstitiis planiusculis, striola scutellari brevissima puncto, setigero totaliter deficiente, stria secunda ante apice puncto setigero unico instruta. Abdominis segmenta ventralia non punctata, segmento ultimo apud ♀ punctis setigeris duobus instructo. —

Episterna prothoracis haud — episterna metathoracis in parte basali profunde ad apicem pauperrime, levissimeque punctata.

Processus prosternalis apice marginatus inter coxas medio longitudinaliter modice — haud evidenter sulcatus. Long. 10 mm.

Tapinopteris *Kaufmanni* Gangll. et *Dochii* Apf. prothoracis forma similis sed certe distinctus forma corporis brevior, antennis multo brevioribus, pronoto dorso convexiusculo, angulis posticis brevius sinuatis, elytris multo convexioribus, magis rotundatis, minus profunde striatis, striola scutellari puncto setigero non instructa, processu prosternali inter coxas haud evidenter sulcato apiceque marginato. A *Tapinopteris hellenico* Müll., *monastirensi* Rtt., *balcanico* Ganglb., *Bureši* Mař. et *Rambousekiano* Mař. iam pronoto multo longiore elytris multo convexioribus divergens, a tribus ultimis praeterea processu prosternali apice marginato distinctus.

Habitat: Montes Rila. — Sub monte Mussalla prope Čam-Kurija (alt. circa 1600 m) 5. VI. 1933. unicum specimen ♀ inveni. — Typ in Coll. Bartoň, Museum Pragense. —

Species haec nova, rarissima in honorem domini clarissimi Cyrill Bartoň Dobení, de sectione entomologica Musaei Nationalis Pragae fautoris quam optime meriti nominata est.

20. *Tapinopterus Kaufmanni* ssp. *kalotirensis* m. nov.

Subspecies haec nova a forma typica pronoto depressiusculo lateribus ante basin minus rotundatis, elytris valde latioribus, supra magis deplanatis, apicem et basin versus minus attenuatis, apice latius rotundatis, episternis metathoracis in parte basali solum punctatis, spimeris metathoracis parum latioribus differt.

Penis parte apicali sat elongata, lateribus fere parallelis, ante apicem modice modo dilatatus, apice ipso rotundato subtruncato, parte ventrali modice dentata.

Habitat in montibus Kaloferski Balcan. Specimina nonnulla sub lapidibus in zona superiore silvae invenimus VI. 1933.

21. *Platynus serbicus* Csiki.

Rovartani Lapok XI. 1904, p. 148. — Haec e Serbia descripta et adhuc nota species etiam in montibus Belasica habitat. VI. 1929, sub vegetalibus detritis in locis humosis silvae ad vicum Kolarovo specimina nonnulla invenimus.

22. *Cymindis ornata* Fisch.

Hanc raram pulcherrimamque speciem prope Zeitinburun in Bulgaria orientali (ad vicum Kiuprija) sub foliis deciduis et sub lapidibus legimus.